

КОМЕДИЈА КОЛЕКТИВНОГ ИСКУСТВА

Постоје писци што се препознају већ после једне странице текста, или једне сцене на позорници. За неке жалимо што се понављају, неке одбацујемо, а међу њима има и оних чије ћемо дело управо зато наставити да читамо. Милош Николић припада оној посебној врсти писаца чији се специфични рукопис не може заменити ничијим другим – а то, к томе, треба посматрати као закључак изведен на врлинама, а не на манама, што је случај када је у питању она мање срећна врста писаца.

Пре свега, Николић већ годинама, из дела у дело, сведочи о стилским могућностима које пружа употреба чистог, веома јасног говора, лишеног потребе за „мучењем” језика да би се постигао жељени ефекат. Напротив. Као добар познавалац језика, Милош Николић варирањем и умножавањем драмски потребних фраза, те њиховим понављањем и проширивањем, постиже колико наизглед једноставан толико и

уистину снажан ефекат. Што је још важније, тај утисак се не јавља само када читамо Николићеву драму, у овом случају *Издају домовине*. Место тог ефекта је на сцени – и са ње ће он почети свој незадрживи пут ка оном никада лоцираном чулу гледаоца које ће на ову сензацију реаговати на најприроднији могући начин: чистим смехом. С разлогом истичем језик. Без Николићеве вештине у коришћењу говорног језика и у служењу сценском говору, бројна његова дела, а међу њима вероватно међу првима ово, не би могла да буду оно што јесу: веома успеле комедије. Како пронаћи здрав хумор у сусрету целата и жртве, како их приказати оним што јесу, сачувати им достојанство а избећи патетику, како учинити незамисливу ситуацију драмски вероватном? Николић, на срећу, у томе успева, не задовољавајући се тиме да трагикомичну ситуацију представи апсурдном, што она

овде у бити и јесте, већ проналази решење које није само у служби приче. Низ преокрета који чине структуру комедије *Издаја домовине* било је могуће успешно остварити само оваквом вештином у употреби својеврсне стихомитије, духовите како по садржини тако и по форми. Николићева комедија, настала, очигледно, као део текућег колективног искуства, није искључиво везана за наш простор и тренутак. Николићу је страна уска, ограничена експлицитност, баш као и хладноћа у односу према ликовима. Попут неких Мрожекових драма, чији се утицај у добром смислу осећа у Николићевом делу, оно ће моћи да пронађе публику и у другим срединама, способну да препозна и оно што није изричито именовано, али је ту, негде, у својој правој природи видљиво само на сцени.

Бошко МИЛИН